

י ש י ב ו ת ה מ ל י א ה

הישיבה העשרים ושבע

ביום י"ח בכסליו תשי"ט בשעות 10.30—1.00 בצהריים, בבית החלוצות בירושלים.

הנוכחים: החברים הא' אורבך, בנעט, בן־חיים, ברגרין, טור־סיני (יו"ר), ייבין, מירסקי, מלמד, פולוצק, קוטשר, ריבלין, שירמן, שלונסקי.

החברים היועצים הגב' גרבל, הא' זיידל, לייבל, רבין, שבטיאל, שלי.

חברי הוועדה למונחי הפסיכולוגיה הא' אורמיאן, בן־דוד.

המנהל האמרכלי הא' מגור.

חברי המזכירות המדעית הא' איתן, דותן, מדן, ספן.

האדונים בורלא, הזו, הלקין, כהן, מלצר, פאיאנס, פרץ ושפאן הצטדקו על היעדרם.

סדר־היום: א. דברי אזכרה לחברי האקדמיה פרופסור יוסף קלוזנר וד"ר שמואל פרלמן זיכרונם לברכה

ב. תיקון בויתרון הדברים של ישיבה כ"ו

ג. מונחי הפסיכולוגיה החברתית

ד. שינויים בתקנון האקדמיה ובחוק המוסד העליון ללשון העברית

ה. מינוי ועדה להכנת בחירות

ו. מונחי האפייה

ז. דין וחשבון כללי

א. הא' טור־סיני קורא דברים

לזכר יוסף קלוזנר ז"ל

עם פטירתו של פרופ' קלוזנר, מנשיאי ועד הלשון לשעבר וחבר מכובד באקדמיה ללשון העברית, כאילו הלכה מאתנו גם תקופתו. דומה הוא לנו פרופ' קלוזנר כאילו נטוע בשדה מרוחק ממנו במקום ובזמן, אף על פי שנופו פרוש גם על עולמנו, ומפירותיו אנו אוכלים, ועוד יאכלו מהם בני הדורות שיבואו. ואמנם אין תקופה מתה ביום אחד, עוד נותרו לנו אף היום כמה אישים ספורים מתקופה זו, שנתנה לנו את קלוזנר. אבל מיוחד הוא קשר זה של המנוח אל תקופתו, שונה משל זולתו שינוי יסודי. היה היה פרופ' קלוזנר בפעולתו הרב־צדדית — כסופר וכעורך, כמלומד וכמורה, כאיש ציבור וכעסקן — מ י י צ ג את תקופתו בחייה ובחזונוה, בגורלה ובתרבותה במלוא ענפיה. הוא היה כאילו דובר התקופה, ואפשר לומר המתורגמן של היצירה שנוצרה ושל התורה שגלמדה בתקופת חייו הארוכים. כל אדם יוצר והוגה דעות — בן תקופתו הוא, בן זמנו ופרי לאותן המסיבות, שרשמייהן קובעים את דרכי מחשבתו בימי נעוריו. אמנם, כשאדם ממשיך לחשוב וליצור, עליו להתחדש ולהסתגל להלך רוח חדש ומשתנה ולתנאי הזמן ההולכים ומשתנים, והתחדשות והסתגלות זו קשות הן לכולנו יותר ויותר, כשבני דורנו הולכים מאתנו, ואנו חיים ופועלים בעולם, שאינו עוד עולמנו. וקשים היו ביותר תנאי ההתחדשות הנדרשת ממנו בחילוף דור ודור במשך שנות פעולתו של פרופ' קלוזנר המנוח, עם כל מה שהתרחש בעולם הגדול ובעולמנו היהודי מאז ראשית קיומו על בימת ספרותנו ועד היום. חיי הסופר העברי וחיי המלומד העברי בדורותינו אינם כחיי הלומדים והמלומדים בתקופות שעברו, בתקופות של שבת עמנו בארצות אירופה עד למאה

הי"ט בכלל, שנראות לנו, לפחות היום, כשקטות, כבלתי משתנות שינויים עיקריים. עצם הגלות עובדה קבועה הייתה בעיני בני עמנו ובעיני העולם כולו, ומבנה חיינו בתפוצות נדמה היה לנו כמבנה קיים ועומד, כבלתי ניתן לשינוי עיקרי, ואף רחשושי לבנו לקראת שיבת ציון לא היו בעיקר אלא בבחינת תפילה תמימה, שלא בני אדם יענו עליה במעשים, אלא צור ישראל, כשישלח את משיחו ויגאלנו גאולת עולם.

אף בימי נעוריו של יוסף קלוזנר מחולק היה העולם, וגבולותיו היו מוצבים ייצוב קבוע: ארצות ומדינות גדולות וקטנות, והיהדות שבתוכן, הקיימת בתנאים משלה. ארץ רוסיה הגדולה מכאן, עם האוכלוסיה היהודית שבה, הכבולה בכבלי דיכוי ועוני, יהדות שחיה היי מסורת, ואך לאט לאט חדרה רוח ההשכלה לתוכה ויצרה שם תרבות עברית וספרות עברית, אף היא מיוחדת לתחום העולם המיוחד לבני עמנו. ומדינות מערב מכאן, עם השוויון המדומה, שניתן שם גם ליהודים, שפירושו גם טשטוש אופייה הלאומי של תרבות ישראל; עם חכמת ישראל, "חכמה" שחקרה את עברנו לשם המדע המפוכח ללא כל שאיפה להפוך אותו לסמך חיים ומרפא לרוח עמנו הדווה, עם בתי המדרש לחכמת ישראל על מלומדיה הגדולים, בהונגריה, באוסטריה ובגרמניה, אשר משם יצאו שלוחותיה ליתר הארצות, ובאותה תקופה קמו וצצו ניצני הציונות, הרוחנית והמדינית גם יחד, זו אשר בין נציגיה הגדולים היו אחד העם מכאן ובנימין זאב הרצל מכאן.

בתקופה זו נתגבשה דמותו הרוחנית של יוסף קלוזנר, ובתקופה זו כאילו תכנן לו העליוני הצעיר תכנית לחייו ולכל פעולתו לאורך ימים, ואין חייו אלא ניסיון גדול להגשים תכנית זו, שקבע לעצמו בימי עלומיו. כבר אז כונן את דרכו לגבי הציונות, לגבי תחית לשוננו העברית ולגבי פעולתו במדע. בחוברתו "שפת עבר שפה חיה" הוא קובע את כיוון פעולתו בלשון; במאמריו הראשונים נסללה דרכו בראיית הספרות העברית, שהיא בשבילו מבע ומכשיר בהחייאת הלשון ובהחייאת תרבותנו; וכשקלוזנר הצעיר יוצא לגרמניה, להידלברג, כדי לזכות בתואר דוקטור לפילוסופיה באוניברסיטה זו, אשר חוקר האשורולוגיה והספרות החבשית קארל בצולד היה בה מורו העיקרי, תכניתו אתו, והיא שמכוונת את לימודיו; את הנושא לעבודת הדוקטור שלו הוא בוחר לא בתחום האשורית או החבשית, אלא הוא נושא יהודי: "הרעיון המשיחי בישראל" — כהבעה למדע "שימושי", לכשתרצו, מדע לשם המטרה של גאולת רוח ישראל ושל גאולת האנושות ברוח ישראל. ואם למד שפות אחרות וספרויות אחרות, הרי הוא מביא דוגמאות מתוך ספרויות אלו בתרגום עברי ב"השילוח", שהוא עורכו, בשביל הקורא העברי. גם בעבודות מדע אלו אין לבו רואה את תפקידו במחקר גרידא, אלא הוא המתורגמן הגדול, המקרב את מסקנות המדע ללב הקורא העברי כדי להעשיר את תרבותנו בחיים מתוך אוצרות העבר. ובכל המשך עבודתו המדעית זאת היא דרכו. אין הוא עוסק במקורות שבמקרא או שבתלמוד לשם עצמם, לשם פתירת הקשיים שבהם, לשם בירור הנוסח או אף לשם בירור העובדות ההיסטוריות לעצמן, אף על פי שגם בעיות אלו אינו מזניח, כשפתרונן נחוץ לשם המטרה העיקרית: למצות מתוך המקורות כל מה שיגדיל ויפאר את תרבות ישראל בלבות העם. וגם כשהוא חוקר את תולדות הבית השני ואת תולדות הנצרות מלפני ישו ועד אחרי פאולוס, אין כוונתו אלא לנצל את הטמון ביצירות או ביוצרים של עבר זה, אשר שרשיו ביהדות, לשם תרבותנו אנו בחיים. וכשהוא כותב על סופרים גדולים, ובייחוד על הספרות העברית החדשה, הוא, מדעת או שלא מדעת, רואה את עצמו כמתורגמן הגדול, כאילו מתרגם את דברי השירה, הקשים והסתומים לרוב הקוראים, לפרוזה, לפרוזה פשוטה וקלה, כדי שלא יאבד כל דבר טוב ויפה שבה אף בשביל בני העם, שאין ביכולתם לקלוט את יצירת הגדולים בלי הסבר ופירוש.

ומכאן גם עמדתו ופעולתו בתחום הלשון העברית, בתחום זה שעבדנו בו אתו יחד,

ושהשמיע בו את עצתו לגבי הרבה מבעיותינו. גם כאן אין הוא חוקר להנאתו סתם, גם כשהוא דן, למשל, בבעית צורתה של מלה במקורות; עיקר כוונתו להעשיר ולשפר את לשוננו החיה. כבן לאותה תקופה של ראשונים, אשר בעיקר מותר היה להם להכניס מלים חדשות לשימוש המצומצם של הימים האלה, הוא אביהן של כמה מלים כגון "עיפרון" וכדומה, מלים שנוצרו ללא פקפוק, שמה אפשר למצוא הבעה מדויקת יותר למושגים כאלה; והרואה את לשוננו החיה כיצירה היסטורית, יזכור את קלוזנר כאחד מיוצריה החשובים, על יד אליעזר בן-יהודה, דוד ילין ואחרים. היו לו כללים מסוימים בגישתו אל בעיות הלשון, כללים שלא תמיד גם אנו יכולנו לקבל אותם פשוטם כמשמעם. אם נטה קלוזנר להכריע בין לשון ראשון, לשון התנ"ך, ללשון אחרון, לשון המשנה והתלמוד, לטובת הלשון האחרון, קשה להתעלם מן העובדה, שלא באה תחיית לשוננו על פי קביעת כללים, אלא שלא במתכוון, מתוך זכירת המקורות, כראשון כאחרון יחד, בתודעת לומדים ומשכילים אלו, שהחלו לדבר עברית ולכתוב על חיי ימינו בעברית. קלוזנר כתב גם מילון עברי מעשי, ומקומו באותה התפתחות של מילונים קטנים, הולכים וגדלים, שכתבו גם בן-יהודה, דוד ילין, יהודה גרזובסקי-גור, ואשר מתוכם יצא גם מילונו המקיף יותר של גור, ומילונים חדשים וחדשים היוצאים ומתפרסמים, מושלמים יותר ויותר, ומלווים את התפתחות לשוננו. קלוזנר שאף ללשון, אשר הכול בה, ואף חשב, קצת בדומה לדרכו של אליעזר בן-יהודה בחידושיו בלשוננו, שאפשר להכניס ביטויים מתוך לשונות קרובות ורחוקות, אם אך נוכל לתת להן צורה מתאימה לדרכי השוננו העברית, ואמנם על ידי תחיית לשוננו בפי אלפים ורבבות נוצרה תודעה לשונית חזקה, שאינה ניתנת עוד לכפייה, ומובן, שגם הרחבת הלשון דרכים חדשות לה היום, שלא כתקופה זו, אשר שורשי עבודתו של פרוש' קלוזנר המנוח היו נטועים בה.

בעית יסוד זו, עד כמה נוכל עוד לקיים ולחזק את קשר לשוננו אל לשון המקורות, ועד כמה עלינו ללכת בדרכים אחרות, בעיה זו לא פסקה מלהעסיק גם את המנוח, וכדאי להזכיר כאן את ניסיונו להוציא אחד מספרי המקרא, את נבואתו של עמוס הנביא, כאילו בתרגום ללשון ימינו. אין ספק זה מתאמר להיות פירוש מלא לדברי עמוס, אלא גם כאן ניסיון להציל את עיקר תוכנו של הספר על ידי תרגום ללשון פשוטה ומובנת יותר, ללשון פרוזה במקום לשון הנבואה הגשגה של ימי הקדם. גם כאן קלוזנר הוא המתורגמן הגדול, וכוונתו להעשיר את רוחם של אלו, אשר הלשון היא בשבילם דבר של יום יום, כאילו דבר של חולין.

אך במלים ספורות נזכיר עוד את קלוזנר כמורם של רבים המעריצים אותו, את קלוזנר החבר, קלוזנר, נשיא ועד הלשון לשעבר וחבר האקדמיה ללשון העברית, שראה כל תפקידיו אלה מתוך מצפון מלא דאגה מתמדת לטובת הציבור, לטובת הכלל והפרט יחד. לא היה כמוהו לחריצות ולשקידה, למסירות ולעומק ההרגשה של האחריות המוטלת עליו, וכאילו עליו בלבד, אף כשהיו רבים הפועלים על ידו והחייבים לפעולה כמוהו. כולנו, ובמיוחד גם אני, זוכרים לו טובה רבה על עזרתו ועל עצתו. מעולם לא חס על כוחו ועל זמנו, הן בעריכה, הן בכתיבת מאמרים — וכבן תקופה שעברה כל מה שכתב כתב בידו, ומעולם לא הזדקק למכונת הכתיבה — והן בדברי נאום והרצאה או בפנייה אל שרים וגדולים, כשגדרש לכך.

יוסף קלוזנר הלך מאתנו, ועמו הלכה, כאמור, גם התקופה, כל הדור ההוא, אשר ידע את יוסף בראשית דרכו ובעיקר פעולתו, שלמדו להעריצו כדובר לרגשותיהם ולשאיפותיהם הם. אבל גם אנו, שעדיין אנו חיים ומתאמצים להתחדש ולהסתגל לתנאים המתחלפים של חיים אלו, עומדים אנו בהערצה בפני בניין גדול זה, שבנה מורנו ורבנו, פרוש' יוסף קלוזנר, במדע ובחיים בשטחים הרבה, וביניהם בלשוננו העברית. ובאקדמיה זו ללשון העברית נשמור את זכרו לברכה לאורך ימים.

לזכר שמואל פרלמן ז"ל

ד"ר שמואל פרלמן הצטיין במיוחד בהשכלתו הרחבה. הוא ידוע לי עוד מפעולתו בברלין. עבד כמורה באמריקה והיה עורך, ובסוף הוציא את סדרת הספרים החשובה "לגבולם". במיוחד הצטיין בתרגומו הקולע לדברי היינה השנונים שבפרוזה. חבל שלא זכינו ולא זכה הוא להשתתף אתנו בדיונינו. בוודאי היה מביא ברכה לעבודתנו.

ב. הא' איתן: בויתרון הדברים של ישיבה כ"ו, ברשימת הנוכחים, נשמט בטעות שמו של מר שלי.

ג. הא' טורסיני: בישיבה כ"ג של המליאה נשארו לדיון מונחים אחדים בפסיכולוגיה חברתית. נדון בהם עתה.

הא' דותן: הוועדה מביאה לדיון המליאה היום:

(א) מונחים, שבא ערעור עליהם בישיבה כ"ג של המליאה:

פער תרבותי — cultural lag

הא' ייבין העיר, ש"פער" הוא hiatus, gap, ואינו lag, שהוא פיגור. הא' דותן השיב, ש"פיגור" מביע הערכה שלילית לגבי אחד משטחי התרבות המשווים זה עם זה. lag מביע כאן רק רווח, הפרש.

הנדוּס חברתי — social engineering

לפי הצעת הא' אירמאי נדון העניין בוועדה המרכזית למונחי הטכניקה, והיא אישרה "הנדסה" רק למקצוע המהנדס. אבל הוועדה למונחי פסיכולוגיה סבורה, שבמקצוע זה קשה לומר "הנדסה".

(ב) מונחים שהוועדה החליטה להביאם לדיון ולהכרעה במליאה. approval — היין. הסבר: הבעת הסכמה מעודדת להתנהגותו של אדם.

הוועדה לא קיבלה את החלטת ועד הלשון "הסכמה, חיוב", ולא הצעת המעירים "אישור", משום שמלים אלה מדגישות את ההסכמה האינטלקטואלית.

הצעות אחרות של מעירים היו: כיון (מן כן), הנון או הנוי (מן הן).

inhibition — מעצור. הגדרה: עצירה או בלימה של תגובה.

הוועדה לא קיבלה את החלטת ועד הלשון "עכבה, עכוב", משום שהפועל "עכב" מביע כיום גם את מושג ההשהיה.

inhibited — מעוצר. החלטת ועד הלשון "עצור" לא נתקבלה, משום ש"עצור" משמש גם

בהוראת "מאופק".

laissez-faire — "הנה לפעול". — החלטת ועד הלשון "תן לפעול" אינה, לדעת הוועדה

ולדעת כל המעירים, תרגום מדויק, משום שיש בה גוון אקטיבי ומשתמע ממנו "קום עשה".

reaction formation — הגבת היפוך (הפעולה), תגובת היפוך (התוצאה). הסבר:

התגוננותו הלא-מודעת של האדם הפסיכונורוטי כנגד דחפים או יצרים, שהוא רוצה לדכא באורח לא מודע, ע"י כך שהוא מסגל לעצמו נטייה הפוכה לדחפים או יצרים אלה. החלטת ועד הלשון "תצורת-הגבה" אינה מדויקת כל צורכה.

rationalization — שכלול. הסבר: הראציונאליזאציה היא בעיקרה הצדקת עצמו

בדרך פסידוראציונאלית, ומקורה בגורמים לא-מודעים. תוכנה: אדם מבקש בדיעבד גורמים

מסתברים להתנהגותו, שמניעיה אינם מודעים לו, או מבקש להצדיק היעדר הצלחה או כישלון

מפורש — בעיני עצמו או בעיני הזולת. ההסברים שלו גופם מתקבלים על הדעת (הם "ראציונאליים") והולמים את דרך התנהגותו של האדם, אולם על פי הרוב אין קשר של ממש בין ההסבר ובין הסיטואציה הממשית שהם באים להסביר. כגון: אדם לא השיג משרה מסוימת מחמת חוסר הכשרה מתאימה, אולם הוא טוען, כלפי עצמו או כלפי אחרים, שנכשל בהשגת המשורה מחמת חוסר פרוטקציה או בגלל אנטישמיות. הראציונאליזאציה אינה שקר, לפי שהיא תהליך לא־מודע, והמשתמש בה מאמין בתוכן טענתו.

לדעת הוועדה הכרה הוא לגזור את התרגום מן השורש "שכל", והצורה היחידה הנראית לרוב הוועדה היא "שכלול". אולם החשש מפני החלפת צורה זו ב"שכלול" בטקסטים בלתי מנוקדים הוא גדול.

כדי להימנע מן הצורה "שכלול", מציע המיעוט בוועדה "שְׁכָּלוֹן, שְׁכָּלוֹן". הצעה זו מבוססת על שם במשקל "פֻּעֵלָן", המורה על נטייה נפשית לפעולה מסוימת או למצב מסוים (מעין ספקו, ארכו). אך צורת "שְׁכָּלוֹן" אינה קיימת בלשון, ומשום כך לא יכלה הוועדה לקבל הצעה זו.

המעירים על החוזר העלו את ההצעות: הַגְּיוֹן, בְּיָנוֹן (הפועל בְּיָנוֹן), רְצִיּוֹן (הפועל רְצִיּוֹן ע"פ rational), מְשָׁכּוּל, שְׁכִילָה או שְׁכִילוֹת (הפועל שְׁכַל), סְכָּלוּל. כל ההצעות, שאינן גזרות מן השורש "שכל", אינן מתאימות לעניין. מִשְׁפּוּל גזור מן הצורה מִשְׁכָּל (intelligence). צורת הקל שְׁכַל מצויה במקרא (שמואל א' יח, ל) בהוראת הצליח במעשיו (קרוב אל השכיל). סְכָּלוּל מתפרש מלשון סכל, סכלות. בתשובה על הודעת־הסיכום הוצעו: תְּרַץ או תְּרִיץ (תריץ=ישר בארמית), תְּשַׁכֵּל, תְּשַׁכּוּל.

(ג) מונחים של פחות שליש מן המשיבים על החוזר חלקו עליהם: frustration — תִּסְכּוּל. הסבר: תופעה בבעל־חיים (אדם בכלל זה), השואף למטרה מסוימת, ומפיע גורם חיצוני או פנימי, המונע ממנו סיפוק היצר־המניע־הדחף. ב־frustration כלולים: ההפרעה, תודעת המחסום המפריע והרגשת מורת־הרוח מחמת ההפרעה. ההבדל בין "סיכול עצה" ובין frustration הוא בכך, ש"סיכול עצה" מכוון למצב אינטלקטואלי, ואילו frustration פועל בה הרקע היצר־השאיפתני, והיא תגובה ריגושית (אמוציונאלית) על שלילת סיפוק חיוני.

הוועדה גוזרת את החידוש מן הפועל "סיכל", שהוא הקרוב ביותר לעניין, אך בשום אופן לא יכלה לקבל את הצעות המעירים: סיכול, סיכול־דעת, סְכָּלָה, מִסְכָּלוּת, קִיפְחוֹן, עִיצוֹר. to frustrate — הצעות המעירים הן: סִיכַל, סִיכַל דעתו, הקפיה.

הא' טור־סיני: נפתח בדיון במונח cultural lag.

הא' אורמיאן: נכונה טענתו של מר ייבין, שהמלה lag כשלעצמה איננה פער, אלא פיגור, אך בצירוף זה לא מצאנו דרך אחרת לתרגם lag. הכוונה כאן איננה לפיגור, אלא לרווח שבין שתי תרבויות.

הא' טור־סיני: המלה "פער" מביעה בדרך כלל רווח בין שני דברים, ואילו lag כאן פירושו חיסרון.

הא' בן־דוד: רצוי היה משהו קרוב לפיגור. אבל אי אפשר לתרגם "פיגור תרבותי", כיוון שאין כאן עניין של הערכה. lag נוצר, כשחלקים שונים של תרבות מסוימת מתפתחים במהירות שונה, למשל, כשהתפתחות הטכנית חלה במהירות, ואילו תחומים אחרים אינם מתפתחים באותה מהירות.

הא' ייבין: אני מבין מן הדברים שנאמרו, שאמנם הכוונה היא לפיגור, אבל קשה להשתמש כאן במלה זו. אולי אפשר למצוא מלה אחרת מאותו שורש, או איזה שורש מקביל במובן הזה. מכל מקום נדמה לי, ש"פער" אין לו מקום כאן. אינני סבור, כי "פער" או "רווח" יתאימו לתרגומו של cultural lag. אינני רואה, מדוע המומחים שלנו מתנגדים ל"פיגור"; והרי גם לפי הסברם יש פיגור של צד אחד לעומת צד שני.

הא' טור-סיני: אם אני מבין היטב את דברי המומחים, גם פער וגם פיגור אינם יוצאים ידי העניין. אילו הייתי מדבר בלשון התלמוד, הייתי אומר, שיש כאן מוקדם ומאוחר. או שיש כאן כמעשה החיגר: רגל אחת ארוכה, וממילא הרגל השנייה היא קצרה. הייתי מבין, אילו קראתם לזה "חיגור". אני מציע, שיינתן לוועדה ייפוי כוח להחליט על יסוד הדיון שהתקיים כאן.

הא' רבין: עיקר המגרעת ב"פיגור" הוא, שהוא מביע קביעות, ואילו lag כאן הוא דבר זמני. נדמה לי, שיש שתי אפשרויות אחרות: במגילות ים המלח יש הביטוי "התאחר". כתוב בברית דמשק, שבזמן מסוים של התפילה אסור לבוא. "יתקדם או יתאחר", יבוא יותר מוקדם או יותר מאוחר. וכן רוצה אני להציע: נמישה תרבותית. השורש הזה הוא עתיק מאוד ונמצא בכתבי תל-אל-עמארנה, ופירושו: לזוז.

הא' פולוצקי: lag הוא ירושה מהתקופה, שבה האנתרופולוגיה לא חששה להעריך. היום, מתוך פחד לפגוע בתרבויות אחרות אומרים lag, אבל מוסיפים, שאין כוונתם לזה. השאלה היא, אם נעשה כמותם או לא. אני בעד "פיגור".

הא' לייבל: אני רוצה להציע שורש אחר, המבטא משהו מעין פיגור, הוא השורש "חשל" שמובנו: הלך, אבל לא התקדם באותה מידה כמי שקודם לו. אפשר לומר: השלון.

הא' מלמד: לפי דברי המומחים, הריהם רוצים להגדיר את הרווח שבין התרבויות. אינני אוהב את המלה "פער", אבל צריך למצוא משהו מעין זה. הכוונה לקבוע מונח, המציין את הרווח הזה, ולא יותר.

הא' ריבלין: "פיגור" לא יבטא זאת, כי הוא מכון לחיסרון, ואין כאן חיסרון. הביטוי שהביא פרופ' רבין נמצא גם בקוראן (נזדרז לדבר ונתאחר לדבר). אולי אפשר למצוא משהו מן הפועל הזה.

הא' אורבך: אם נעיין במונחים שהוצעו, יש בכולם משהו מן ההערכה. הא' שלונסקי מציע הַפְּגַר, ויש בזה עניין של אותו הדבר הנמצא בתחום הפיגור.

הא' טור-סיני: אינני יכול לראות את ההצעות שהוצעו, לא מלשון התאחר ולא מלשון פיגור. מה שדרוש כאן הוא לבטא, שאין ההתקדמות שווה בשני מקומות. אילו קבענו מונח מלשון "חגר", היה זה לדעתי קולע לעניין בדיוק ומביע, שאחד חוגר וצולע לעומת משנהו.

הא' רבין: מהו הביטוי בצרפתית ובגרמנית?

הא' בן-דוד: אם נתרגם פיגור בחזרה לאנגלית, יצא לנו backwardness, ואין הכוונה לזה. בתוך אותה התרבות יש רווח מסוים בין הצדדים.

הא' אורמיאן: כדעתו של פרופ' רבין אף אני נוטה לחשוב על "מתאחר" במובן של התאחרות. חטיבה אחת בתרבות הגיעה, וחטיבה אחרת עדיין לא הגיעה. מכל מקום רצוי יותר לומר "התאחרות בתרבות", ולא "התאחרות תרבותית".

הא' טור-סיני: הביטוי "התאחר" קובע, שיש מטרה, שצריך להגיע לשם. דבר זה איננו כאן. עדיין מחזיק אני בתמונה של האדם ההולך בשתי רגליים, ורגל אחת ארוכה ורגל אחת קצרה, ועל פי ההרגשה של הלשון העברית צריך לחפש בכיוון זה.

הגב' גריבל: נדמה לי, שהפועל הנגזר מן המלה "פגר" נאמן יותר לגרמני nachhinken,

ואילו הביטוי המקביל "צלע" מביע כישלון. מדוע אי אפשר לומר "קוצר תרבות", הרי לאמתו של דבר יש כאן משהו מן ההערכה.

הא' טור-סיני : לא לזאת הכוונה. אני מבקש שלא נחליט עכשיו, אלא ניתן לוועדה לדון עוד פעם. מוטב שלא לקבל החלטה, מלהגיע לידי החלטה, שאיננה מתקבלת על הדעת.
 הא' אורבך: לא קיבלנו תשובה, מהו בדיוק האקוויואלנט של הביטוי בצרפתית ובגרמנית. לפעמים אין בשפות מסוימות מלה אחת דווקא, מונח, אלא רק תיאור העניין.
 הא' בן-דוד: ניסינו לברר את המונחים בגרמנית ובצרפתית ומצאנו, שהגרמנים והצרפתים נמצאים במצב דומה לשלנו. המקצוע ומונחיו הם אמריקניים.

הא' דותן : המונח הבא הוא social engineering. הא' אירמאי עורר את בעית היחס בין מונח זה ובין engineering שבטכניקה. אח"כ החליטה הוועדה המרכזית למונחי הטכניקה להשתמש רק ב"הנדסה". אבל החלטתה חלה רק על השימוש במקצועות טכניים.

הא' טור-סיני : המונח הבא — approval.
 כל ההצעות שהוצעו אינן מתאימות. אפשר לומר "עניית אמן", ולא דבר אחר.
 הא' בן-חיים : ההצעה "היון" בוודאי יסודה במלת איון, המקבילה לה במשמעות הקבלת ניגוד. אולם מצד הדקדוק הצעה זו מוטעית, שכן "הן" הוא מן השרשים הכפולים ולא משורשי ע"ו. וצורה כמו "הינון" לא תהא בה ההקבלה המבוקשת. מוטב אפוא לומר "ענה הן".
 הא' טור-סיני : "ענה הן" או "ענה אמן" — אין זקוקים לאישור.
 הא' שירמן : "חירוב" נראה לי בהחלט. מה הפסול ב"חירוב"?
 הא' טור-סיני : במקום שאפשר לומר "חירוב" או "הסכמה", אין זקוקים לאישור.
 הא' לייבל : כדי לומר בקיצור, מה שיש כאן בדברי ההסבר, די לומר "עידוד".
 הא' טור-סיני : עידוד — זו פעולה ולא לשון הסכמה. יש לבחור בין הצורות הקיימות בלשון.

הא' בן-דוד : אנו זקוקים למונח מסוים בשביל approval. הבעיה היא, שביחסים בין בני אדם ייתכנו תגובות שונות, והחוקר מנסה למיין את התגובות האלה. לכן אנו זקוקים למלה מסוימת כאן. הצירופים של אמירה אינם רצויים.
 הא' אורמאן : המלה "אמירה" איננה מתאימה לכאן, מאחר ש approval יש בה הסכמה בצורות שונות (כגון על ידי תנועת ראש) ומטרתה — לעודד.

הא' טור-סיני : למונחים inhibited ו־rationalization לא נמצאה הצעה מתאימה, ואני מבקש שנעביר את הדיון בהם לוועדה.
 הא' דותן : הוועדה באה לידי המסקנה, שאינה יכולה להחליט במונחים rationalization ו־frustration. היא מבקשת לשמוע את דעות החברים על הצעותיה.
 הא' טור-סיני : לדעתי יש אפשרויות נוספות.
 הא' ייבין : אם ועדה אינה יכולה להגיע לידי מסקנה, צריך להביא זאת למליאה, ואי אפשר להחזיר זאת שוב לוועדה.

הא' בן-חיים : מבקש לשמוע, אם יש לחברים הצעות לשני המונחים.
 הא' טור-סיני : הוועדה יכולה להחליט בעניין המונח frustration. ומה שנוגע ל־rationalization, כל מה שהוצע הוא בלתי אפשרי בהחלט. השורש "שכל" עמוס. יש דורשים, שנכתוב סמך במקום שין, וגם זה איננו מתאים. אפשר ליצור צורות מ"דעת", למשל, ואני מציע, שהוועדה תדון באפשרות זו.

הא' בן-חיים: אני מציע שלא לתרגם את המלה, אם לא תימצא מלה מתאימה. אני הייתי מציע: סבור.

הא' טור-סיני: מי בעד זה, שנקבל אחת מן ההצעות המובאות כאן? איש לא הצביע בעד ההצעות הנ"ל.

הא' דותן: הוועדה הרגישה, שכל הצעותיה אינן טובות, ולכן הביאה זאת למליאה. אני מציע לשמוע את הצעות החברים.

הא' אורבך: אף אני מציע שנשמע את ההצעות.

הא' טור-סיני מציע, שהעניין יידון בוועדה. מי בעד זה שנשמע כאן את ההצעות? בעד — 5.

הא' לייבל מסכים להצעה לקבל את השורש "סבר".

הא' טור-סיני: ratio אינו סבר, אלא תסבר.

הא' ייבין: "סבר" אי אפשרי, שכן שורש זה כבר לקוח ל-probability.

הא' אורבך מציע: תסכל, מתסכל.

הא' מלמד: יש הצעה "התריץ", וזה נראה לי -- התריץ, התרצה.

הא' טור-סיני: התריץ הוא אובייקטיבי. זה עניין אחר, שכוונתו לנמק, למה עושים דבר.

"רציונליזציה" פירושה לתת צורה רציונלית לעניין, להוציאו מתחום הרגש.

הא' איתן: התרצה המוצעת כאן באה מן "תריץ" בארמית, שעניינו "לשר". הכוונה

ליישור דברים שנתעקמו. ההצעה אינה מכוונת לתרגום מילולי של הלעז.

הא' ריבלין: "להתריץ" פירושו להעמיד דבר על אמיתותו.

הא' דותן: מכיוון שנתרו רק 2 דקות לסיום דיון זה, אני מציע שנשמע את דעות החברים על המונח: frustration.

הא' טור-סיני: כאן בא בחשבון: ה ק פ י ה א ת מ י ש ה ו, ה ק פ ח ה.

הא' בן-חיים: "ס י כ ו ל" — זוהי הצעה טובה.

הא' רבין: נראה שהמונח "תסכול" ל-frustration כבר חדר לחוגים די רחבים, ונראה

לי, שלמונח זה יש המלצה מדוברי העברית.

לרציונליזציה אני מציע: תסביב.

הא' טור-סיני: תסביב" הוא אובייקטיבי.

הא' אורבך: העובדה שמישהו סיגל לעצמו מונח, אינה צריכה להשפיע עלינו. בעיני

נראה יותר: ק י פ ח ו ן .

הא' אורמיאן: דברי הא' בן-דוד על המונחים הגרמניים והצרפתיים מוסבים על כל הפרק

שאנו עוסקים בו. אגב, קל יותר לסגל מונחים אנגליים לגרמנית ולצרפתית. בגרמנית אומרים

Frustration, אלא שלהם קל ליצור פעלים משמות, ולא כן בעברית.

הא' קוטשר: הצעת הוועדה "תסכול" קרובה ל"מתוסבך", ולפיכך היא נראית לי.

הא' טור-סיני: אין לנו החלטה חיובית, ומבקש אני מן הוועדה לדון עוד הפעם בעניין.

הא' דותן: לאחר שהמומחים בוועדה שמעו את כל הדעות, אני מציע שנשפא את כוחה

של הוועדה לגמור את הדבר ולהחליט.

הא' אורמיאן: אני מבקש, שנחליט בעניין זה, כאן.

הא' בן-חיים: לא רצוי שנחליט, אלא מן הראוי להחזיר דבר זה לוועדה ולצרף אליה שני

חברים.

הא' טור-סיני : אני מקבל את הצעת פרופ' בן-חיים והא' דותן. יש הצעה לתת יי פוי כוח לוועדה בצירוף 2 חברים מן המליאה.

בעד ההצעה הצביעו 8. ההצעה נתקבלה.

הא' בן-חיים מציע לצרף את הא' מירסקי לוועדה.

הא' טור-סיני : אני מציע לצרף את הא' בן-חיים ומירסקי בהשתתפותי. חבר האקדמיה

הקבוע בוועדה זו הוא הא' סדן.

נבחרו : הא' בן-חיים, טור-סיני, מירסקי.

ד. הא' טור-סיני : שינוי החוק בא לאפשר לנו לבחור חברים פעילים. לצערנו נשתנה המצב ע"י פטירת שני החברים, שהלכו מאתנו בימים האחרונים, אבל אין הפתרון בכך, שנבחר במקומם חברים אחרים. אנחנו מחויבים לפתור את בעית החברים בארץ, שאינם פעילים. אם נקבל את השינוי בחוק, כפי שהוא מוצע, אין פירוש הדבר, שאנו חייבים לבחור את מלוא המספר.

הא' איתן קורא את ההצעה :

המנהלה מציעה למליאה את השינויים הבאים בחוק המוסד העליון ללשון העברית

ובתקנון האקדמיה ללשון העברית :

בחוק יתוקנו הסעיפים 4(א) ו-5 כך :

4. (א)1. מספר חברי המוסד יהיה לא פחות מחמישה עשר ולא יותר מעשרים

ושלושה, והם נבחרים מבין תושבי הארץ.

(2). תושב הארץ פירושו מי שמקום מושבו הקבוע בארץ.

(3). חבר, שחדל להיות תושב הארץ, מקומו כחבר מתפנה.

5. (א). המוסד רשאי לבחור חברי כבוד מבין חוקרי לשון ומבין סופרים עבריים,

תושבי הארץ ותושבי חוץ-לארץ, אשר מטעמים שונים אינם יכולים להיות

חברים פעילים במוסד. מספר חברי הכבוד לא יעלה על שנים עשר.

(ב). המוסד רשאי לבחור חברים יועצים הן מתושבי הארץ והן מתושבי חוץ-

לארץ. מספר החברים היועצים תושבי הארץ לא יעלה על מספר חברי

המוסד ; ומספר החברים היועצים תושבי חוץ לארץ לא יעלה על שנים עשר.

בסעיפים 4(ג), 4(3) בחוק יוחלפו המלים "ימנה, מתמנים, למנות" במלים

"יבחר, נבחרים, לבחור", והמלה "במינויו" (הסוף בסעיף 4) "במינויו או

בבחרתו".

בתקנון יתוקן סעיף 43 כך :

43. (א). חבר יועץ של האקדמיה, תושב הארץ, ישתתף בישיבות המליאה, ויש לו בה

דעה מחליטה בענייני לשון, האמורים בסעיף 2(ג), ודעה מיעצת בכל שאר

העניינים שבתחום פעולתה של האקדמיה ; נבחר לאחד הוועדים, ישתתף

בה בדעה מחליטה.

(ב). חבר יועץ של האקדמיה תושב הארץ, הנמצא בארץ, חייב להשתתף לפחות

בשתי ועדות לענייני לשון.

(ג). חברים יועצים של האקדמיה, שנבחרו מבין תושבי חוץ לארץ ובאו להשתתף

בארץ, יישמרו להם מקומות בין החברים היועצים תושבי הארץ.

הא' שלי: סעיף 4(3) אינו מברר, מה יהיה דינם של חברים תושבי חוץ לארץ, שכבר נבחרו. אולי יש לפרש, שהם יהיו לחברי כבוד. כן יש לעיין, אם לא ראוי להוסיף פסוק האומר, כי חבר שהיה תושב הארץ והדל להיות תושב הארץ, מקומו מתפנה.

הא' ריבלין: הרצון כאן הוא, שלא יהיה מחסור בחברים, וכן אנו רוצים, שתושב הארץ שירד — מקומו יתפנה ונוכל לבחור חבר אחר.

הא' טור-סיני: השאלה היא, אם יש צורך בסעיף נוסף, כי הסעיף הבא הוא סעיף הדין בעניין חברי כבוד.

הא' בן-חיים קורא סעיף 4 של החוק. — החוק מעורפל, והתיקון נסמך על החוק.

הא' טור-סיני: כתבנו לחברים בחוץ לארץ והם הסכימו לשינוי, ונדמה לי, שאין צורך לכתוב זאת במפורש, כי לא נבחר עוד חברים בחוץ לארץ.

נתקבלה הצעת התיקון לסעיף 4(3) אגב מחיקת המלה "חבר".

הא' איתן קורא סעיף 5.

הא' טור-סיני: היש צרעור על סעיפים אלה?

מי בעד ההצעות? — 13.

ההצעות נתקבלו פה אחד

ה. הא' טור-סיני: אנו יכולים לבחור חברים במקום החברים שהלכנו מאתנו וכן יש מקומות לחברים-יועצים. עלינו להרכיב ועדה להכנת הבחירה. אני מבקש מן החברים שיציעו לה את הצעותיהם.

הא' בן-חיים, טור-סיני, ייבין, כהן, סדן, פולוצקי ושירמן נבחרו לוועדה להכנת הבחירות.

ו. הא' בן-חיים: אני מבקש לערער על ארבע החלטות של האקדמיה במונחי האפייה, שנתקבלו בישיבתה ביום ט"ז בתמוז תשי"ז, מפני שנראה לי שיסודן בטעות.

א) לפני יריעת הגהה של הרשימה הראשונה למונחי האפייה ובה, בפרק "דגן", אנו קוראים: חיטים, שעורים, שיפון, דוחן ועוד דגנים, ובהם גם תפוחי אדמה וכוסמת. הכול יודעים, שלא הכוסמת לפי המשמעות הנתונה ברשימה (buckwheat, Buchweizen) ולא תפוח אדמה הם דגנים. הדברים טעונים עריכה וסידור במקומם הנכון. זהו ערעור טכני בלבד. אולם מערער אני על עצם הגדרת כוסמת, כוסמין, כפי שניתנה ברשימה. הכוסמת שברשימה היא הצמח *fagopyrum tataricum*, והוא לא נודע אלא כימיה"ב, ואינו גדל גם היום בארץ, בעוד שהכוסמת והכוסמין מוכרים במקרא ובמשנה ובשאר המקורות של ספרות חז"ל. משמעות של כוסמת וכוסמין בספרותנו עד לזמנים האחרונים הייתה ברורה בכלל, ואף אפשר לומר שיש זיהוי כמעט מוחלט של השם והוא מכוון למין החיטה *triticum dicoocum*, הוא הצמח שגילה אהרונסון לרגלי החרמון, ותגליתו מפורסמת בבוטניקה הכללית. אפילו לא נודה בזיהוי הזה, הרי עכ"פ ברור מן המקורות עד לזמנים החדשים, שהכוסמת (והכוסמין) הוא מין חיטה, ולזיהוי זה יש משמעות בספרות ההלכה, לא רק לעניין כלאיים וחלה, אלא — וזה העיקר — לעניין מצה וחמץ. במשנת פסחים פ"ב מ"ה שנינו: אלו דברים שאדם יוצא בהם ידי חובתו בפסח בחיטים בשעורים בכוסמים, בשיפון בשיבולת שועל וכו', ובידוע שהכוסמת לפי המשמעות שבמילון אין יוצאים בה ידי חובת הפסח, והיא אף נחשבת חמץ. וכמה שנאמר במשנה זו על הכוסמים, נאמר בכל ספרות הפוסקים, ובברייתא פסחים לה ע"א שנינו: תנא כוסמין מין חיטין, וכן ניתן שם התרגום הארמי גולבא. לדעתי אי

אפשר לגזול את השם מצמח אורח בארץ וידוע, אע"פ שגידולו אינו נפוץ היום בארצנו, ולתתו לצמח זה המובא לארץ מן החוץ. אולם עיקר ערעורי הוא: לא ייתכן שהאקדמיה תקבע שם הסותר את כל שידוע לנו ממקורותינו, בכללם גם ספרות בוטנית, עד לזמנים האחרונים ותוציא משם זה את משמעותו המקובלת בספרות ההלכה, שעל פיה נוהגים המוני יהודי גם בזמננו.

ואורשה נא להביא מקבילה לבעיה שלפנינו. כשהוועדה למונחי המשפט דנה ערב קום המדינה על מונח הקרוי באנגלית ילד אייליגאלי, מיד עלתה כמובן ההצעה: ממזר. הוועדה דחתה הצעה זו לא רק מפני שהמלה היא המונית; לכגון זה לא חששה הוועדה, אלא מפני ש"ממזר" הוא מונח מוגדר במשפט העברי המסורתי, ומשמעותו המדויקת אינה "ילד אייליגאלי", שהוא לפי דיני ישראל יהודי כשר. ומשום טעם זה לא קבעה הוועדה "ילד לא-חוקי", אלא "ילד שמחוץ לנישואין". ועד הלשון לא נגרר בעניין זה אחר לשון העם והניח את המלה ממזר כמונח משפטי מוגדר במקומו וחדש ביטוי אחר לצורך של היום. כך, נראה לי, אין האקדמיה צריכה להיגרר אחר לשון העם בנידון הכוסמת. אשר לספרות הבוטנית, מבקש אני להביא ממילוננו של זגורודסקי (עמ' 270, מס' 394) "סופרי חו"ל משתמשים בשגגה במונח כוסמת" ושם (עמ' 314, מס' 130/131) מובא, שפרישמן קרא לצמח הנידון "טטריה". ברי לי, שהשאלה לא תהא קלה לפתרון; מצד אחד כל המקורות, ומצד שני כנגד כל בעלות הבית שבארץ ישראל. אני מציע לעכב לפי שעה את פרסום המונח כוסמת (כוסמין). היינו למחוק מן הרשימה ולהחזיר את הדיון בשאלה לוועדה. מוטב שהוועדה תצרף בוטנאי בשעת דיונה בענייני צמחים. איני רואה כל נזק לעכב את פרסום ההחלטה, מפני שהכוסמת לפי ההגדרה במילון אינה משמשת כלל לאפייה, אלא לבישול.

הצבעה: הערעור נתקבל. המונח כוסמת במשמעות הנ"ל לא יובא ברשימה.

ב) ברשימת המונחים האמורה כתוב: חיטים (דגן), חיטה (צמח), וכן: שעורים ועוד. מערער אני על עצם ההבחנה, במשמעות שבין היחיד לרבים, והיא אינה נחוצה כלל לעניין, כעדות הלעז שברשימה. ההבחנה נולדה, כנראה, מפני שהעברית נתברכה בשתי צורות לעניין אחד, והייתה השאיפה לפרנס כל אחת מהן. וכך נשתבשה הלשון. תחילה אעיר, שעצם ההגדרה לקויה. דגן הלא נלקח לשם משפחה (משפחת הַדְגָנִיִּים Gramineae), ומההגדרה יצא, שהחיטים הן דגן, והחיטה — סתם צמח! אלא אם כן נניח שדגן הוא עניין אחד ודגניים עניין אחר, ולא היא. בוודאי הייתה הכוונה להבחין בין חיטים — גרגרים ובין החיטה — הצמח כולו. ואילו נאמר הדבר בצורה הנכונה, כי אז היינו מרגישים מיד שכל ההגדרה מוטעית; שכן על פיה אין החיטה גרגיר, והלא "חיטה אחת פוטרת את כל הכרי". ההבחנה בין חיטה לחיטים נסתרת מן המקורות, מן המקרא ומספרות חז"ל, ואזכיר רק עדויות מעטות:

- 1) במקרא יש "קציר חיטים, קציר שעורים", וכידוע אין קוצרים גרגרים.
- 2) ארנן דש חטים (דהיא"א כא כ), וכידוע אין דשים גרגרים.
- 3) ומי יוכל למצוא הבדל בין "ויאכילהו מחלב חטה" (תה"פא, יז) לבין "חלב חטים ישיבעך" (תה"קמו, יד)?

4) מספרות חז"ל אביא אך את התוספתא כלאיים פ"ב: היו לו שם שתי שדות אחת זרועה חטים ואחת זרועה שעורים היה חורש ומכניס חטים בתוך שדה שעורים או שעורים לתוך שדה חטים מותר מפני שחטים נראות בתוך שדה לחטים ושעורים נראות בתוך שדה לשעורים, ר' ליעזר בן יעקב אומר אפילו חטה אחר חטה נכנסת לתוך שדה שעורים או שעורה אחר שעורה נכנסת לתוך שדה חטים וכו'.

אפשר יאמר האומר, שנוסף על ההבדל הסגנוני, שבין יחיד לרביבי (כגון "פת חיטים" ולא "פת חיטה") יש הבדל בשימוש שתי הצורות הנ"ל. עדיין לא הוכח, מהו ההבדל, ובוודאי ראוי לחקרו. על כל פנים ברי, שאין ההבדל ביניהן, כפי שהוגדר ברשימה (ואני מניח שב"דגן" הכוונה לגרורים). יש בלשוננו שתי צורות לצמחים מסוימים כגון חיטה-חיטים. אני מציע ששני השמות יובאו במילון זה על ידי זה, בלא כל תוספת הגדרה ובלא כל הבחנה ביניהן, כיוון שלא מצאנו, שאמנם יש הבחנה מילונית ביניהם בלשוננו עד היום.

הא' לייבל: אי אפשר לומר: קמח חיטה. תבואה אינה באה בצורת חיטה, אלא חיטים. כשואמרים רבים, מתכוונים למצב הטבעי, שבו אנחנו משתמשים בתבואה, כי לא קוצרים מין, אלא קוצרים חומר. אי אפשר לומר חיטה במקום חיטים.

הא' טור-סיני: אין דנים בשאלת הסגנון, מהו השימוש לגבי יחיד ולגבי רבים. כאן צריך לכתוב, איו מלה היא התרגום של הלועזית.

הא' לייבל: האם מילון של מונחים הוא רשימה לקסיקלית או הוא מילון שימושי, שצריך לקבוע את השימוש בכל המלים? השימוש העיקרי הוא ברבים, והשימוש בצורת היחיד נדיר ביותר.

הא' טור-סיני: מי בעד הצעת הא' בן-חיים, שנמחק את ההגדרות שבסוגריים?

ההצעה נתקבלה. ההגדרות שבסוגריים יושמטו.

הא' בן-חיים:

ג) עכשיו שנתקבל הערעור, אני מבקש תיקון אחר ברשימה. נאמר שם: שבות-שועל, שבולי-שועל. הריבוי לא נמצא, כמדומה לי, במקורות הקלאסיים, והוא נוצר מתוך שאיפה למקביליות בהבחנה חיטה-חיטים, שעורה-שעורים. ההבחנה זה עכשיו נתבטלה, וממילא אין יסוד לחידוש הזה. וכי נחדש רק לצורך המקביליות דוחן (או דוחנה?) — דחנים; אורז (אורזה?) — ארזים? אני מציע למחוק את צורת הריבוי כאן.

הגבי גרבל: האם לא תתעורר לגבי שיבות-שועל אותה השאלה, שנתעוררה לגבי כוסמת? יש הבדל בין שיפון לשיבות-שועל. על כל פנים בארץ קוראים שיבות-שועל לשיפון שבמקורות.

הא' טור-סיני: במקורות אין שיבולי-שועל, אבל יש שיבות-שועל. והשאלה היא, אם חייבים אנחנו להוסיף שיבולי-שועל, או די לנו אם נכתוב שיבות-שועל.

הא' לייבל: במקורות כתוב שיבות-שועל, כי מדברים על המין.

הא' טור-סיני: מי בעד מחיקת שיבולי-שועל?

ההצעה נתקבלה. לא יובא ברשימה הריבוי של "שיבות שועל".

הא' בן-חיים:

ד) ברשימה נאמר: (חיטת) דורום, והכוונה ל-triticum durum. אגב בירור עניין הכוסמין נתברר לי, שלצמח זה יש כבר שם עברי מוזמן (עי' מגדיר לצמחי א"י) והוא חיטה קשה. והרי הוא תרגום מכוון לשם הלאטיני. היא הטעם שהוועדה בחרה במלה דורום מה שיהא, אין מתקבל על דעתי, שמלומדים ותלמידי האוניברסיטה יסתפקו בשם העברי, ודווקא נחתומי ישראל ישתמשו במלה מדעית לאטינית. שמא עוד נשמע באמפיות: חיטי-דורום (ע"פ הדרך המוצעת ברשימה) או: חיטים דורומות!

אני מציע לעכב את פרסום המונח הזה ולהזיירו לוועדה לעיון

נוסף.

45 מונחי האפייה (חיטה — חיטים, שיבולת שועל, חיטת דורום), דו"ח כללי

הא' איתן: בעלי המקצוע התנגדו ל"חיטה קשה", כי "דורום" זן אחד של חיטה. גם בחיטים מזנים אחרים יש קשות ויש רכות. הדבר אינו דומה לגרמנית, ששם מבחינים בין harter Weizen לבין Hartweizen. מסיבה זו ראתה הוועדה להציע: חיטת-דורום. הא' טור-סיני: לא ייתכן לצרף מלה לאטינית לעברית.

הצבעה: הערעור נתקבל.

ז. הא' טור-סיני: הבניין של האקדמיה כבר גמור, ובקרוב ניכנס לתוכו. הוועד האמרכלי הגיש למנהלה הצעת אומדנות התקציב 1.459—31.360, והרי היא לפניכם —

אומדנות ההוצאות

(א) פעולות

1. עבודה מדעית:

6.000	15'000	מזכיר מדעי של האקדמיה
	3.000	מינוח: שלושה מזכירים בירושלים ובת"א
	10.000	מזכיר בחיפה (חלקי)
	2.000	שני מזכירים לצבא
	<u>2.000</u>	כתבנית

30.000	4.000	דקדוק: מזכיר הוועד
	5.000	מזכיר לטיפול הלשון
	<u>2.000</u>	כתבנית

11.000	6.000	פרסומים: מזכיר הוועד
	30.000	הדפסה
	<u>1.150</u>	כתבנית (חלקית)

37.150

34.000 המילון האקדמי:

10.000 מחקרים: 2.

5.000 ספרייה: 3.

3.000 ספרן והכנת כרטסת לספרייה

8.000

4. תקליטים וצילומים:

2.500 מזכיר (חלקי)

השתתפות בעבודת הקלטה

3.000 וביבליוגרפיה (מזכיר חלקי)

5.500

(ב) א מ ר כ ל ו ת

		1. משכורת לעובדים אדמיניסטרטיביים	25,000
		2. קופת תגמולים, ביטוח לאומי,	
	17,600	קרן השוואה (לכל העובדים)	
	14,080	3. קרן פיצויים (לכל העובדים)	
	1,720	4. מס מקביל (לכל העובדים)	
	1,800	5. דמי הבראה (לכל העובדים)	
	35,200		

		1. נסיעות של המשרד ושל חברי האקדמיה	3,000
	3,000	2. צרכי כתיבה ומשרד (כולל מחסן, נייר להדפסה)	
	3,000	3. דואר, טלפון	
	2,000	4. משלוח והובלה	
	3,000	5. שכר דירה בת"א והחזקת המשרד	
	5,000	6. החזקת הבית בירושלים ושרות	
	3,000	7. שומר הבית ושמש	
	2,500	8. הוצאות לישיבות	
	0,400	9. ביקורת חשבונות	
	0,750	10. דמי ביטוח הבניין והתכולה	
	2,000	11. ציוד משרדי ומדעי	
	33,000	12. החוב לקרן הפיצויים	
	60,650		

ל"י 262,500

אומדנות ההכנסות

		הקצבת משרד החינוך והתרבות	190,500
	15,000	הקצבת הסוכנות היהודית לישראל	
	30,000	הקצבת מוסד ביאליק למילון ההיסטורי	
	4,000	השתתפות האקדמיה במילון ההיסטורי	
	3,000	העיריות	
	5,000	הקצבת קרן התרבות אמריקה-ישראל	
	5,000	תרומות של מוסדות כלכליים וכספיים (משוער)	
	5,000	תרומות של יחידים	
	5,000	הכנסות מפרסומים	
	262,500		

ל"י 262,500

הא' אורבך : רצוי למסור בהצעת תקציב גם את שמות העובדים.
הא' ייבין : העיקר בתקציב זה האפשרות לקבל עובדים נוספים, אבל הם עדיין לא נתמנו.

הא' מנור : אלה הם דברים, שעדיין לא באו לעולם. זוהי הצעה, היינו רוצים לקבל מן הממשלה הקצבה כדי לקיים את הדבר הזה.

הא' טור-סיני : אני מבקש לאשר את הצעת התקציב.

הא' מנור מציע שהתברים יעיינו בתקציב, ובמליאה הבאה יאשרו אותו.

הא' טור-סיני : המזכירים המדעים האדונים איתן ומדן הגישו לפנינו
 סקירה על עבודת הוועדות ועל הפרסומים בשנת תשי"ט

(א) ועדות שהחלו בעבודתן או תחלנה בקרוב :

מטעם ועד הדקדוק

(1) הוועדה לשאלות דקדוק שימושיות (+)

מטעם ועד המינוח

- בירושים : (2) הוועדה למונחי גיאוגרפיה (+)
- (3) מנהל ציבורי (+) " "
- (3) פסיכולוגיה (-) " "
- (5) מטבח (-) " "
- בת-אביב : (6) תרבות הגוף (+) " "
- (7) אפייה (+) " "
- (8) מטאורולוגיה (+) " "
- (9) תורת הקרקע (-) " "
- (10) חשבונאות (-) " "
- (11) קשר ואלקטרוניקה (+)(*) " "
- (12) זואולוגיה (+)(*) " "
- (13) צבא (בליסטיקה) (-) " "
- בחיפה : (14) הוועדה המרכזית למונחי טכניקה (+)
- (15) למונחי ימאות (+) " "
- (16) הנדסת קרקע (+) " "
- (17) ביוב (-) " "
- (18) הידראוליקה (-) " "
- (19) תורת החוזק (+) " "
- (20) בטון (-) " "

בצה"ל : על עבודת הוועדות מטעם מדור המינוח במטכ"ל יבוא דו"ח נפרד.

הסבר הסימנים :

- (+) הוועדה כבר החלה בעבודתה.
 (-) הוועדה תתחיל בעבודה עם גמר ההכנות ע"י המומחים והמזכירות.
 (*) ועדות מטעם מוסדות אחרים בהשתתפות נציגי האקדמיה.

(ב) הפרסומים

- (1) לשוננו — יצאה חוב' ד' של כרך כ"ב ונמסרה לדפוס חוב' א' של כרך כ"ג.
 (2) זיכרונות האקדמיה — כרך תשט"ז—תשי"ז יצא בתוך חודש, ובו יימסר לדפוס כרך תשי"ח.
 (3) לשוננו לעם — יצא קונטרס י' (צב) של מחזור ט', ובקרוב יצא קונטרס א' (צג) של מחזור י'.